Vitenskapskomiteen for mat og miljø
Norwegian Scientific Committee for Food and Environment

Referat

Møte i faggruppen for plantehelse

Dato: 19.11.2024
Sted: FHI, direktørens møterom og Teams
Møteleder: Paal Krokene

Deltakere:

Johan Stenberg, Iben Margrete Thomsen, Sandra Ingela Wright, Line Nybakken, Paal Krokene, Beatrix Alsanius, Daniel Flø, Selamawit Tekle Gobena
Teams: Jorunn Børve, Mogens Nicolaisen, Christer Magnusson, Hilde Paulsen (Mattilsynet)
Fraværende: May-Guri Sæthre

Nr	Sakstittel	Referat
1	Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring	Paal ønsket alle velkommen til møte. Ingen melding om habilitetsutfordringer. Daniel registrerte timer til godtgjøring.
2	Godkjenning av møte-innkallelse og dagsorden	Ingen anmerkninger til møteinnkallingen, agenda vedtatt uten motforestillinger.
3	Saker fra møte i Hovedkomiteen og EFSA	Paal presenterte vekstmedierapporten på forrige HK-møte. Økende interesse for rapporten i media. Daniel og Selamawit var på "EFSA Plant Health Network Meeting" fra 28. til 31. oktober.
4	CITRIPAR – PRA *Anagyrus vladimiri*	Johan presenterte prosjektet. Det ble informert om at rapporten sendes til faggruppa sent i desember-tidlig i januar for godkjenning. Rapporten sendes til fagfellevurdering i løpet av uke 48.
5	Nye oppdrag på biologisk plantevern: • POWERfood 3.0 • CHRYSObio & CHRYSO control • Anso-Mite Plus	Selamawit presenterte kort tre kommende prosjekter på biologisk plantevern. Samme prosjektgruppe som jobbet på *Anagyrus vladimiri* skal jobbe med disse prosjektene. Det ble nevnt at det ville ha vært interessant for faggruppa å vite hvilke vedtak Mattilsynet fatter (godkjenning av produkt eller avvisning av søknad) etter slike risikovurderinger.

6	Workshop: Hvordan løser vi det løpende oppdraget?	Bestilling: Hilde presenterte bestillingen på det løpende oppdraget. Det er et ganske stort etterslep av regulering av planteskadegjørere i Norge. Bestillingen omfatter bare skadegjørere som er vurdert av EPPO (A1, A2 og Alert list), men ikke regulert i Norge. Ingen nye planteskade-gjørere ble tatt inn i nytt utkast av plantehelseforskriften. Planen er å ta inn nye skadegjørere etter hvert og innarbeide en rutine med oppdatering av regulerte planteskadegjørere i forskriften. Listen over arter omfatter skadegjørere anbefalt for regulering i EPPO-land (53 land). Ikke alle artene er aktuelle for Norge. Listen oppdateres hver høst med nye skadegjørere og/eller flytting mellom A1 og A2 lister. VKM skal jobbe med kategorisering og rangering av artene. Vi skal bruke FinnPrio i arbeidet siden vi har gode erfaringer med dette systemet. FinnPrio er dokumentert i vitenskapelig artikkel og det er enkelt å forstå hva vurderingene går ut på. Risikotallene som kommer ut av FinnPrio er relative, derfor trenger vi standard skadegjørere som kan brukes som threshold/benchmark. Vi vil trolig trenge en referanse-art for hver taksonomisk gruppe. Styrken i FinnPrio er at nye arter kan vurderes fortløpende, og vurderingene blir bedre og bedre. Alle puncher inn data, så gjøres selve Monte Carlo simuleringen som beregner risikotall av Daniel. Prioritering: Vi vil bare inkludere skadegjørere i EPPO-listene som ikke er regulert i Norge. Men noen (regulerte) arter kan brukes som benchmarks. Skadegjørere som finnes i Norge, men som ikke regulert i Norge, og står oppført på EPPO liste - hva gjør vi? Kan reguleres som RNQP. Kan være en del av dialogen med Mattilsynet. Invaderende planter omfattes ikke av plantehelseforskriften og er derfor ikke aktuelle å vurdere. Taksonomi: Plantehelseforskriften kan bruke gamle taksonomisk navn. Mattilsynet sender utkast til den nye plantehelseforskrift med oppdatert navn på planteskadegjørere. Insekter er enklere å håndtere. Sopp, bakterier, virus er litt vanskeligere med stadig nye klassifiseringer. Vi må også ta hensyn til "mating types", seksuelle/aseksuelle stadier osv. og dokumentere hvert steg i vurderingene. Det finnes databaser for taksonomi (GBIF, EPPO) og oppdatering av navn kan automatiseres. Sopp:

		MYCOBANK Database for fungal nomenclature. BacDive | The Bacterial Diversity Metadatabase for bakterier. Vi må bruke EPPO-koder - kodene endres ikke selv om organismen får nytt navn. Filtrering på bakgrunn av vertplanter og innførselsvei: Planter som dyrkes i veksthus kan være vertsplanter for tropiske planteskadegjørere. Vi må vurdere hvor viktige ulike vertsplanter er i norsk natur vs. i landbruket vs. i veksthus vs. innendørsplanter. Det finnes også skadegjørere som er generalister og der lister over vertsplanter ikke er uttømmende. Skadegjørere kan også hoppe til nye vertsplanter. Skadegjørere kan oppføre seg annerledes i nye klima/miljø. Derfor må sortering/eliminering på bakgrunn av vertsplanter gjøres med forsiktighet. Føre-var-prinsippet bør brukes. Når det gjelder filtrering/eliminering på bakgrunn av manglende innførselsvei ("pathway") er det forutsett at Mattilsynet vil fortsette å regulere innførsels-veien og at alle følger reglene for planteimport. Vi må ta i betraktning at ikke alle følger/kjenner til reglene for innførsel. Regelverket kan også endres. Noen aktører kan kreve dokumentasjon på hvorfor Mattilsynet vil forby varer/varegrupper. Da må Mattilsynet ha en vitenskapelig vurdering å lene seg til. Det kan være store økonomisk interesser som Mattilsynet må ta hensyn til ved regelverksendring/utvikling. Beslutningene deres må være begrunnet. Innførselsveier kan brukes som et greit kriterium for prioritering, men ikke for filtrering/ekskludering av arter. Utbredelse av planteskadegjørere: Noen arter i EPPOs lister finnes i Danmark og andre naboland. De kommer kanskje jevnlig til Norge, men etablerer seg ikke. Hva gjør vi med slike skadegjørere? Utbredelsen til mange skadegjørere er også ikke fullstendig kjent. Filtrering på klima: Kan brukes for prioritering, men ikke for å filtrere ut skadegjørere. Mikroklima er viktig, samt hvor i hvilken grad skadegjøreren er eksponert for miljøet (jevnfør

		planteskadegjørere i vann, som *Phythophtora ramorum*, temperaturen i vann går sjeldent lavere enn 0 grader). Klimakategoriene som brukes i klimaklassifiseringer er grove masker. Hvor trygg kan man være på konklusjonene fra utbredelses-modeller? Klimaendringer, mutasjoner og tilpasninger til nye klimatiske forhold må tas i betraktning. Om skadegjøreren er et obligat patogen eller ikke må også tas hensyn til. Hvis skadegjøreren er et obligat patogen som ikke kan leve utenfor vertsplanten utgjør den kanskje ikke noen trussel dersom vertsplanten er tropisk. Planteskadegjørere med et stort spekter av vertsplanter kan sannsynligvis bli invasive. Ekspertvurderinger må gjøres på noen av artene. Utbredelsesmodeller finnes på CABI/NIBIO. Vi kan også lage våre egne. Rapportering: en slags innsynsløsning kan være en grei måte å rapportere på uten å måtte skrive detaljerte rapporter? Dette kan være en nettside på VKM som oppdateres jevnlig. Løpende publisering må ha løpende kvalitetssikring. En mulighet er å ha et godkjennings-møte på hvert faggruppemøte for å kvalitetssikre og diskutere nye resultater. Nettsiden kan vise et slags faktaark på hver organisme med svar på nøkkelspørsmål. Format til rapportering: Mattilsynet ønsker milepæler i det løpende oppdraget. Formell skriftlig rapport er nyttig for å kommunisere resultatene ut og videre i Mattilsynet. Dette kan være en kort rapport som oppsummerer hva bestillingen går ut på og som referere videre til nettsiden. Det er litt vanskelig å binde seg til å rapportere med en fast frekvens, siden det vil kunne være perioder der det har vært liten framdrift i prosjektet. Vi kan oppdatere om hva som har skjedd siden sist. Litteratursøk: Hvor grundig skal vi gå til verks? Være enkel i litteratursøket og finne det vi trenger? Bruke faste søkeoppsett med artsnavn og synonymer. Fremgangsmåten som ble brukt på kompostprosjektet kan brukes. Vi kan finne relevante PRA'er + litteratur som er publisert etter PRA publisering. Svakheter i eksisterende PRA kan undersøkes nærmere basert på ny vitenskapelig litteratur. Vi må huske at det løpende oppdraget skal være er en kjapp screening for Mattilsynet, ikke

Nr	Sakstittel	Referat
		en fullstendig PRA. Snowballing og bruk av Research Rabbit for målrettet søk. Det er viktig å skrive gode notater og føre referanser inn i FinnPrio. Hvis det ikke finnes PRA'er må vi bruke vitenskapelig litteratur. Vi lager en mappe med EPPO-kode for hver organisme. Logg: En master-fil hvor vi skriver hva vi gjør. Metoden vi bruker må beskrives og dokumenteres. Kunstig intelligens: KI kan ha problemer med hallusinasjoner (falske fakta), men det går an løse dette problemet. Retrieval Augmented Generation Architecture (RAGA) forholder seg bare til litteraturen som er lagt inn. Derfor er det veldig viktig å velge riktig og mest mulig relevant litteratur. Ved hjelp av RAGA kan vi få ut svar for hvert spørsmål som inngår i FinnPrio. Ekspertene i faggruppa dobbeltsjekker om svarene er riktige. Maskiner er bedre enn mennesker til å utføre repetitive oppgaver. Det som er vanskelige er å svare på spørsmål knyttet til økonomisk effekt av skadegjørere. Faggruppa stilte seg svært positive til å forsøke bruk av K I- mye spennende. Hvem gjør hva: Alle A1, A2 and Alert list (som ikke er regulert i Norge). Daniel bryter ned listene på høyere taksonomisk nivå, så velger alle noen få arter som de skal jobbe med. Beatrix: 37 bakterier og phytoplasma, Christer: 12 nematoder, Paal: 25 Scolytinae-arter, Line: oversettelse fra finsk i eksisterende finske FinnPrio-vurderinger (DeepL.com kan brukes til oversettelse).
9	Ny møtedato, evt. annet	Nye møtedatoer 12-13. mai 2025